

Representantforslag 57 S

(2009–2010)

fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elizabeth Skogrand,
Arve Kambe og Svein Harberg

Dokument 8:57 S (2009–2010)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Elizabeth Skogrand, Arve Kambe og Svein Harberg om etablering av et senter for tverrfaglig og helhetlig bekjempelse av menneskehandel og overgrep mot barn via digitale medier

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne viser til at Internett og digitale medier er en integrert del av norske barns hverdag. Mange overgrep på nettet skjer i grenselandet mellom barns utprøving og voksnes utnyttning. Barn er ofte seksuelt utprøvende på nett og bruker nett, mobiltelefon og spill for å holde kontakt med venner, dele bilder, få seg kjæreste og skaffe seg ting de ønsker seg på en måte man kan sammenlikne med prostitusjon. Utfordringen ligger ikke nødvendigvis kun i barns bruk av digitale medier, men i hvordan voksne misbruker informasjonen barna legger ut til å manipulere, lokke og seksuelt utnytte barn. Behovet for en mer samlet innsats er nødvendig, og forslagsstillerne følger derfor opp Høyres forslag i Dokument nr. 8:74 (2005–2006) som er fremmet tidligere.

Ny teknologi, nye måter å utnytte barn på

Forslagsstillerne viser til at utviklingen av de nye elektroniske mediene skaper mange nye former å utnytte barn på. De fleste barn som utsettes for seksuelle overgrep, misbrukes av en person de kjenner og som står dem nær, gjerne en person i egen familie. I mange tilfeller blir det tatt bilder og filmer av overgrepene som distribueres på nett, og den som begår overgrep, er selv i besittelse av overgrepsmateriale

med andre barn. Det er også mange tilfeller der informasjon om barna blir utvekslet overgripere imellom. Nettet er også en arena for menneskehandel der barn selges og utnyttes av overgripere i forskjellige land. Noen av disse barna utnyttes også til andre former for kriminell virksomhet som tyverier, narkotikasalg, illegal innvandring og organhandel.

Få barn identifiseres

Internett-relaterte overgrep skjer uten at det finnes gode beskyttelsestiltak for barn og uten at foreldre og hjelpeapparat er klar over utnyttelsesformene på nett. Svært få barn identifiseres etter at bilder og filmer av seksuelle overgrep mot dem har blitt distribuert på nettet. Hvor mange saker som likner "Lommemannen" der barn har blitt misbrukt, distribuert på nett og før eller etter utnyttet på andre måter, for eksempel gjennom å søke asyl, tigge eller selge narkotika, og hvor informasjon ikke har blitt utvekslet mellom ulike offentlige etater og mellom politidistrikter, finnes det ingen oversikt om.

Det finnes imidlertid en rekke eksempler på at barn har blitt ødelagt for livet som følge av overgrep og menneskehandel. Et eksempel er nordmannen som ble dømt for å ha misbrukt seks små gutter i Thailand. Han hadde utvekslet informasjon om barna via nettet og gitt andre overgripere mulighet til å kontakte og utnytte barna. Bilder og filmer av overgrepene ble spredt på nettet, og siden barna er lett identifiserbare og ikke har noen mulighet til å beskytte seg selv, som foreldreløse gatebarn med rusproblemer, er det fortsatt en fare for at de kan utnyttes igjen og igjen ved at bilder og filmer blir liggende ute slik at nye overgripere kan "pinpointe dem" for nye overgrep. I tillegg oppleves det for svært mange barn og unge som nye overgrep at tidligere dokumenterte overgrep blir liggende i årevis for eksempel på nettet.

Det siste kan være vel så integritetskrenkende som det opprinnelige overgrepet.

De fleste barn utsettes for overgrep av en kjent og nær person

De fleste barn som utsettes for seksuelle overgrep, misbrukes av en person de kjenner og som står dem nær, gjerne en person i egen familie. I mange tilfeller blir det tatt bilder og filmer av overgrepene som distribueres på nett, og den som begår overgrep, er selv i besittelse av overgrepsmateriale med andre barn. Det er også mange tilfeller der informasjon om barna blir utvekslet overgripere imellom. Nettet er også en arena for menneskehandel der barn selges og utnyttes av overgripere i forskjellige land. Noen av disse barna utnyttes også til andre former for kriminell virksomhet som tyverier, narkotikasalg, illegal innvandring og organhandel. Ved siden av våpen og narkotika er barn den viktigste "handelsvaren" for kriminelle nettverk. Forslagsstillerne understreker derfor at det fremlagte forslaget må sees i sammenheng med en nødvendig styrket innsats mot organisert kriminalitet.

Mangel på nasjonal, samordnet politikk

Forslagsstillerne viser til at det de siste årene har skjedd en styrking av politiets arbeid mot Internett-relaterte overgrep mot barn. Høyre har inititert og/eller støttet flere av de tiltakene som nå er gjennomført. Blant annet er det opprettet en rapporteringsfunksjon på nett og ansatt flere etterforskere på fagfeltet. Disse grepene er positive, men det er viktig å innse at politiet alene ikke kan løse denne store kriminalitetsutfordringen for det moderne samfunnet. Når overgrepene sirkuleres på nett og kontakten i mange tilfeller er etablert online, er det en enorm tilleggsbelastning for offeret. Det er politiets oppgave å drive etterretning, etterforskning og identifisering av ofre, men for at barn skal få beskyttelse mot misbruk, må det være et forpliktende, tverrfaglig samarbeid der hjelpeapparat og andre instanser kobles inn.

Forslagsstillerne viser imidlertid til at Norge i dag mangler en nasjonal politikk og en samordnet innsats for å møte utfordringene knyttet til overgrep mot barn via digitale medier og menneskehandel. De eksisterende strategiene er for fragmenterte (Datatilsynet, Medietilsynet, Barneombudet, Redd Barna mv.) og ikke forankret politisk gjennom en helhetlig tilnærming og er uten et klart fokus på å forebygge utnytting og overgrep.

Forslagsstillerne foreslår derfor at det opprettes et *helhetlig og tverrfaglig* nasjonalt senter for bekjempelse av menneskehandel og overgrep mot barn etter modell av det britiske CEOP-senteret. Forslagsstillerne viser til at et tilsvarende forslag ble fremmet av stortingsrepresentantene Elisabeth Aspaker, André Oktay Dahl og Olemic Thomessen (Dokument nr.

8:74 (2005–2006)) i forrige periode. Forslaget inneholdt en rekke tiltak for å bekjempe Internett-relaterte overgrep mot barn, blant annet etableringen av et senter etter modell av CEOP. Regjeringens arbeidsgruppe mot Internett-relaterte overgrep mot barn, ledet av Grete Faremo, kom til samme konklusjon og fokuserte på nettopp behovet for et helhetlig politisk løft på feltet og et eget senter med fokus på denne typen kriminalitet mot barn. Justisminister Knut Storberget uttrykte seg positivt til forslagene ved flere anledninger, blant annet i Aftenposten 31. januar 2007, men etter dette er det ikke tatt videre initiativ fra regjeringens side .

Flere modeller for etablering mulig

Forslagsstillerne viser til at et slikt senter kan opprettes utenfor eksisterende politistruktur eller også tilpasses norske forhold og tilknyttes det eksisterende arbeidet ved Kripos. Målet med senteret må være å se flere utnyttelsesformer av barn i sammenheng og å få et helhetlig grep og en intensivert satsing på kriminalitetsbekjempelse, forebygging og utadrettet kommunikasjon for å beskytte barn mot handel og misbruk. Forslagsstillerne viser til at en forutsetning for å lykkes med denne målsettingen er at man har en gjennomførbar helhetlig nasjonal strategi og et tverrfaglig samarbeid på tvers av fagfelt og på tvers av offentlige og private instanser.

I CEOP-modellen er operativt politiarbeid, etterretning og offeridentifisering samordnet med kriminalitetsforebyggende strategier og utadrettet kommunikasjon. Når politiet for eksempel drar ut for å gjøre et beslag, så konfererer de med barnefaglig personell om eventuelle barn i siktedes nærhet (for eksempel hjemme der beslaget skal gjøres) samt at det er strukturer slik at kunnskap fra operasjonen pløyes inn i det forebyggende arbeidet og ut til mediene, slik at befolkningen holdes oppdatert.

CEOP får sitt mandat gjennom SOCA, som kan sammenlignes med vårt Rådet for organisert kriminalitet (ROK). Det britiske parlamentet har nylig vedtatt en forlenget periode der CEOP skal ligge utenfor den ordinære politistrukturen for å sikre et tydelig fokus i organisasjonen på nettopp den type kriminalitetsbekjempelse som er målsettingen. I Norge foreslo voldtektsutvalget for en stund siden en liknende type organisering for voldtekt og overgrepssaker på grunn av deres sensitive og komplekse natur. Nettopp disse argumentene burde tale for at overgrep mot barn, særlig med de tilleggsbelastningene som nettdistribusjon eller menneskehandel innebærer, kunne ses på som et helt spesielt satsingsområde.

Det er viktig å understreke at samarbeidsformen i CEOP-modellen også ivaretar politiarbeidets krav til integritet og uavhengighet. I tillegg er det et gjennomgående mål at barn, uansett nasjonalitet, som oppdages på overgrepssaker på Internett, skal identi-

fiseres og reddes fra det misbruket bildene viser. På CEOP-senteret utføres alt arbeidet i nært samarbeid med Internett-bransjen, kredittkortselskapene (som muliggjør betaling for overgrepssbilder), hjelpeapparatet og humanitære organisasjoner som arbeider for barns rett til beskyttelse mot overgrep. Arbeidet har en høy profil i Storbritannia, og flere nasjonale forebyggingsstrategier og informasjonskampanjer har hatt sitt utspring i arbeidet på CEOP.

Dagens kompetanse i Kripos er et godt utgangspunkt for å utvikle en helhetlig strategi som også inkluderer utnyttelse av barn i menneskehandel på ulike stadier. Forslagsstillerne understreker at dette ikke er en oppgave politiet kan løse alene, men forutsetter samarbeid på tvers av faggrupper med kompetanse på utnyttning av barn i tilknytning til digitale medier. Gjennomførte tiltak som "politistasjon på nett" og "rød knapp" er i seg selv skritt i riktig retning, men

uten et helhetlig og tverrfaglig samarbeid vil de ikke være effektive nok når det gjelder å møte de enorme kriminalitetsutfordringene nettrelaterte overgrep og menneskehandel med barn representerer.

Forslag

Forslagsstillerne fremmer på denne bakgrunn følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om etablering av et helhetlig og tverrfaglig nasjonalt senter for bekjempelse av menneskehandel og overgrep mot barn, etter modell av det britiske CEOP-senteret.

9. februar 2010

